

Rajski vrt blizu Ahtopolja

Автор(и): Растителна защита
Дата: 14.01.2021 Брой: 1/2021

Godine 2020. upravo je 35 godina prošlo od kada je najveći nasad kaki šipka u Bugarskoj zasađen u blizini grada Ahtopolja.

Prvi zapisi o uzgoju i oplemenjivanju kaki šipka (*Diospyros kaki*) potječu s Dalekog istoka – iz Japana i Kine.

Podrijetlo sadnica korištenih u nasadu kod Ahtopolja, međutim, je crnomorsko, s poluotoka Krima. Mlada stabla su u početku uzgajana u renomiranom Nikitskom botaničkom vrtu*, u blizini Jalte.

Isporučeno je ukupno 240 kultiviranih sadnica, visokih oko metar i pol.

Odabir sadnica, sadnja u proljeće 1985. i njihov daljnji uzgoj u nasadu bili su posao i odgovornost istraživačkog tima Eksperimentalne stanice za južne kulture u gradu Mihurin (danas Carevo), koja je odjel Poljoprivredne akademije.

Do tada kaki šipak kao voće nije bio baš poznat u Bugarskoj i potražnja za njim bila je ograničena.

Glavni znanstveni zadatak bio je: u kojoj će mjeri plantaža moći da se aklimatizira ovdje, na južnoj obali Crnog mora, i da plodonosi. Do tada su se pojedina stabla kaki šipka uzgajala pojedinačno u dvorištima kuća, na zaštićenim mjestima zaštićenim od sjeveroistočnog vjetrova.

"Rođenje" ili, točnije, "datum sadnje" najveće plantaže kaki šipka u Bugarskoj bilo je početkom travnja 1985. Jedinstveni voćnjak, površine 60 jutara, nalazi se na zemljištu grada Ahtopolja: blizu mora, u lokalitetu Varvarsko, neposredno iznad kampova "Delfin" i iznad ceste od Careva do Ahtopolja.

U voćnjaku kod Ahtopolja nalazi se pet sorti: *Hiro Tanenashi*, *Hyakume*, *Hachiya*, *Costata*, *Zenji Maru*.

Mlada stabla kaki šipka zasađena su u shemi razmaka 5 puta 5 metara: redovi su udaljeni pet metara jedan od drugog, a razmak između stabala unutar reda također je pet metara. Uspostava sadnica pokazala se uspješnom i sljedeće godine cijeli voćnjak od 60 jutara ograđen je trajnom ogradom od betonskih stupova i pocinčane žičane mreže. Imenovani su zaštitari za zaštitu ovog voćnjaka i još nekoliko voćnjaka s trajnim nasadima Eksperimentalne stanice za južne kulture u blizini Ahtopolja.

Pojedina stabla počela su davati plod već druge godine, a treće godine sva mlada stabla kaki šipka u voćnjaku kod Ahtopolja već su davala svoje prve plodove. U sljedećem desetljeću plodonošenje je prirodno raslo.

U voćnjaku kaki šipka kod Ahtopolja počele su se primjenjivati sve uobičajene agrotehničke mjere za voćnjake: rezidba krošnje, prskanje, gnojidba, plijevljenje. Razmak između redova omogućuje mehaniziranu obradu, uključujući i traktorima.

Proizvod iz voćnjaka plasiran je u Burgas i veće gradove.

Od jednog jutra voćnjaka kaki šipka pod normalnim uvjetima moguće je dobiti oko tonu i pol voća. Pod povoljnim uvjetima i sa stabilima u dobi maksimalnog plodonošenja (oko sedam do osam godina) prinosi mogu premašiti 2 tone voća. Postoje ruski izvještaji o godišnjem prinosu od 200–250 kg s jednog stabla.

Do danas eksperimentalni voćnjak kaki šipka kod Ahtopolja ostao je najveći u Bugarskoj. U našoj zemlji ovaj eksperiment, u takvim proizvodnim razmjerima, nije nastavljen nigdje drugdje. Čak i danas su voćnjaci kaki šipka u Bugarskoj znatno skromnijih dimenzija i ne prelaze jedan ili dva jutra.

Nakon političkih promjena 1989., za voćnjak su postupno dolazila sve složenija vremena. Do kasnih 1990-ih, ukupno tri posjeda, svaki veličine osam jutara, vraćena su privatnim vlasnicima u samom srcu bloka kaki šipka. Naknadno je ograda koja je štitila voćnjak kao jednu proizvodnu jedinicu opljačkana i uništena.

Posljednja sveobuhvatna obrada traktorom voćnjaka kaki šipka izvršena je 2002. godine. Unatoč promjenama koje su se dogodile, povezanim s vraćanjem privatnog vlasništva nad gotovo polovicom voćnjaka, obrada je izvršena na cijeloj površini plantaže,

kako bi se ovaj jedinstveni bugarski agronomski eksperiment, vrijedan sa znanstvenog stajališta, mogao sačuvati.

Voćnjak kaki šipka kod Ahtopolja odavno je postao prepoznatljivi i emblematski topos i jedna je od vizitki južne obale Crnog mora.

Bilješke:

* Nikitski botanički vrt (Никитский ботанический сад) nalazi se na poluotoku Krimu, u blizini crnomorskog ljetovališta Jalta. Botanički vrt je osnovan 1812. i jedno je od najstarijih istraživačkih institucija u tadašnjem Ruskom Carstvu. Od samih prvih godina svog postojanja, botanički vrt specijalizirao se za introdukciju, aklimatizaciju, oplemenjivanje i široko širenje južnog voća, ukrasnog, dekorativnog, novog industrijskog, ljekovitog i drugih korisnih biljaka.

Karakteristike sorti korištenih u voćnjaku kod Ahtopolja

- Hiro Tanenashi (s neopornim plodovima, ne zahtijevaju skladištenje za uklanjanje oporosti, sam plod je ravan, s četiri rebra)
- Hyakume (s velikim do vrlo velikim plodovima, s plutenim koncentričnim krugovima na donjem dijelu ploda)
- Hachiya (s velikim do vrlo velikim plodovima, žuto-narančaste boje)
- Costata (najotpornija sorta na zimu, sa srednje velikim plodovima, stožastim, intenzivne crveno-narančaste boje; listovi su kožasti i sjajni)
- Zenji Maru (kod Ahtopolja je zasađeno samo 5–6 stabala, s narančasto-žutim, srednje velikim plodovima).

Инж. Ivan Kamburov, главни стручњак за "Биолошку raznolikost" u Upravi Parka prirode Strandža